

Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΜΑΔΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Σημείον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἔξεων τὴν ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις. ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ αὐτῷ τούτῳ χαίρων σῶφρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρων ἢ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρεῖος, ὁ δὲ λυπούμενος δειλός. Περὶ ἡδονᾶς γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ. διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἡχθαί πως εὐθὺς ἐκ νέων, ὥς ὁ Πλάτων φησὶν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ. ἡ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν.

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς... Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει. τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταύτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα. ἴσω γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται. τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον. οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μναῖς προστάξει. ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον. Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἑλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

1. Να σημειώσετε Σ για σωστό και Λ για λάθος στις παρακάτω προτάσεις:

- α) Η λέξη «σημείον» δεν είναι τυχαία ένδειξη, αλλά επεξεργασμένο λογικά υλικό.
- β) Η ἔξις είναι απλῶς ἡ επανάληψη ὁμοίων ενεργειῶν.
- γ) Η λέξη «ἡδονήν» αναφέρεται στις σωματικές ἡδονές.
- δ) Η λέξη «ἀνδρεῖος» δηλώνει αὐτὸν που αισθάνεται ικανοποίηση, χαρά, ὅταν αντιμετωπίζει τα δεινὰ καὶ ξεπερνᾷ το αἶσθημα τοῦ φόβου.
- ε) Η χρήση τοῦ ρήματος «αἰρεῖται» δηλώνει καὶ τὸ ζήτημα τῆς προαιρέσεως ὅσον ἀφορᾷ τῇ μεσότητι.

Μονάδες 10

- 2.** Τι χαρακτήρα δίνει στὴν ἀρετὴ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ πῶς αὐτὸς διαφαίνεται μέσα στο κείμενο;

Μονάδες 10

- 3.** Ἐνα ἀπὸ τα χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς ἀρετῆς εἶναι ὅτι προσδιορίζεται με βάση τὸ υποκειμενικὸ κριτήριον. Να αναφερθεῖτε στὴ σχετικοκρατικὴ στάση τῶν σοφιστῶν, τὴν ὁποία φαίνεται νὰ πλησιάζει ὁ Ἀριστοτέλης σε αὐτὸ τὸ σημεῖο καθὼς καὶ στὸ πῶς τελικὰ καταλήγει νὰ ἀπέχει ἀπὸ αὐτήν.

Μονάδες 10

4. Στο παρακάτω απόσπασμα από το έργο «Το πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέυ» του Όσκαρ Ουάιλντ γίνεται λόγος για το αν πρέπει ή όχι ο άνθρωπος να υποκύπτει στις ηδονές και να διασφαλίζει ή όχι τη μεσότητα στη ζωή του. Να συγκρίνετε τις απόψεις του Αριστοτέλη με αυτές που παρουσιάζονται στο απόσπασμα.

{-«Δεν υπάρχει καλή επιρροή, κύριε Gray. Κάθε επιρροή είναι ανήθικη, ανήθικη από επιστημονική άποψη».

-«Γιατί»;

-«Διότι να ασκείς επιρροή πάνω σε έναν άνθρωπο σημαίνει ότι του δίνεις την ίδια σου την ψυχή. Εκείνος τότε δεν έχει τον δικό του φυσικό τρόπο σκέψης, δεν τον φλογίζουν τα δικά του πάθη. Οι αρετές του δεν είναι αληθινές. Οι αμαρτίες του, αν υπάρχει αυτό που ονομάζουμε αμαρτία, είναι δανεικές. Γίνεται η ηχώ της μουσικής κάποιου άλλου, ο ηθοποιός ενός έργου που δε γράφτηκε για αυτόν. Ο σκοπός της ζωής είναι η εξέλιξη του εαυτού μας. Να πραγματοποιήσουμε της επιταγές της φύσης μας – γι' αυτό το σκοπό ήρθαμε στη γη. Οι άνθρωποι φοβούνται τον εαυτό τους στις μέρες μας. Έχουν ξεχάσει το ύψιστο καθήκον, το χρέος που έχουμε απέναντι στον ίδιο μας τον εαυτό. Φυσικά είναι γεμάτοι ευσπλαχνία. Ταΐζουν τους πεινασμένους και ντύνουν τους ζητιάνους. Αλλά οι ίδιες τους οι ψυχές πεινούν και είναι γυμνές. Το θάρρος έχει εκλείψει απ' την φυλή μας. Ίσως και ποτέ να μην το είχαμε. Ο φόβος μπροστά στην κοινωνία, που είναι η βάση της ηθικής, ο φόβος μπροστά στο Θεό, που είναι το μυστικό της θρησκείας- αυτά μας κυβερνούν. Αλλά...» {...} «πιστεύω ότι αν ένας άνθρωπος ζούσε τη ζωή του με πληρότητα, αν την εξαντλούσε ως την τελευταία της σταγόνα, αν έδινε μορφή σε κάθε του συναίσθημα κι έκφραση σε κάθε του σκέψη, αν υλοποιούσε κάθε του όνειρο- πιστεύω ότι ο κόσμος θα κέρδιζε μια τόσο καινούρια και ορμητική χαρά, που θα ξεχνούσε όλες τις αρρώστιες του μεσαιωνισμού και θα επιστρέφαμε στο ελληνικό ιδεώδες- ίσως και σε κάτι λεπτότερο, πλουσιότερο κι από το ελληνικό ιδεώδες. Αλλά ακόμη και ο πιο γενναίος ανάμεσά της φοβάται τον ίδιο του τον εαυτό. Ο αυτοακρωτηριασμός των αγρίων επιβιώνει τραγικά στην αυταπάτηση που φθείρει τις ζωές μας. Τιμωρούμαστε για της αρνήσεις μας. Κάθε παρόρμηση που πολεμάμε να καταπνίξουμε, μένει κρυμμένη και δουλεύει μέσα στο μυαλό και μας δηλητηριάζει. Το σώμα αμαρτάνει μια φορά και ξεμπερδεύει, γιατί η πράξη είναι ένας τρόπος εξαγνισμού. Δε μένει τίποτε άλλο παρά η ανάμνηση μιας απόλαυσης ή η πολυτέλεια της μεταμέλειας. Ο μόνος τρόπος να ξεφορτωθείς έναν πειρασμό είναι να ενδώσεις σε αυτόν. Αν του αντισταθείς, η ψυχή σου θ' αρρωστήσει απ' τη λαχτάρα για τα πράγματα που η ίδια απαγόρευσε στον εαυτό της, απ' την επιθυμία για όσα οι τερατώδεις νόμοι της έχουν κηρύξει τερατώδη και παράνομα. Κάποιος είπε ότι τα πιο σημαντικά γεγονότα του κόσμου συντελούνται μέσα στο μυαλό. Στο μυαλό, λοιπόν, και μόνο σ' αυτό γίνονται και οι μεγαλύτερες αμαρτίες του κόσμου.»}

Όσκαρ Ουάιλντ

Το πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέυ

Μονάδες 10

5. Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση:

1. Συνάδελφοι του Αριστοτέλη ήταν:

- α) Ηρακλείδης, Σπεύσιππος, Ξενοκράτης
- β) Ηράκλειτος, Εύδοξος, Αναξαγόρας
- γ) Εύδοξος, Σπεύσιππος, Αναξαγόρας

2. Ο Αριστοτέλης έμενε στη Μακεδονία έως το:
α) 335π.Χ.
β) 355π.Χ.
γ) 367π.Χ.
3. «Δαίμων για τον άνθρωπο δεν είναι παρά ο χαρακτήρας του»: Η φράση ανήκει στον:
α) Δημόκριτος
β) Ηράκλειτος
γ) Αριστοτέλης
4. Οι παραπάνω ενότητες ανήκουν:
α) Α΄ βιβλίο των Ηθικών Νικομαχείων
β) Β΄ βιβλίο των Ηθικών Νικομαχείων
γ) Ζ΄ βιβλίο των Ηθικών Νικομαχείων
5. Το καθαρά ἄλογον μέρος της ψυχής σχετίζεται:
α) Με τις ηθικές αρετές
β) Με τις διανοητικές αρετές
γ) Με τη διατροφή

Μονάδες 10

6. Να σχηματίσετε προτάσεις χρησιμοποιώντας τις λέξεις: «τὴν ἡδονήν» και «ἐπιστήμων» με διαφορετική σημασία από αυτήν που τις συναντάμε μέσα στο κείμενο.

Μονάδες 02

7. Να βρείτε με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις: **ετυμολογία, ακτίνα, ανακωχή, ταξίδι, περιβάλλον**

Μονάδες 05

8. Να βρείτε τα αντώνυμα των παρακάτω λέξεων:

λαβεῖν, ἴσον, μέσον

Μονάδες 03

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ισοκράτης, Αρεοπαγητικός, 50-52

Ο Αρεοπαγητικός γράφηκε μετά το τέλος του Συμμαχικού πολέμου (357–355 π.Χ.), ο οποίος σήμανε τη διάλυση της Β΄ Αθηναϊκής συμμαχίας. Σε αυτόν ο Ισοκράτης κάνει έκκληση προς τους συμπολίτες του για αναπροσαρμογή της πολιτικής τους στα εσωτερικά και εξωτερικά θέματα και επιστροφή στις πατροπαράδοτες αρχές διακυβέρνησης της πόλης. Στο απόσπασμα παρουσιάζονται τα οφέλη από τις αυξημένες αρμοδιότητες του Αρείου Πάγου κατά το παρελθόν και οι επιπτώσεις από τον περιορισμό της δύναμής του.

Καί μηδεὶς οἰέσθω με δυσκόλως διακεῖσθαι πρὸς τοὺς ταύτην ἔχοντας τὴν ἡλικίαν. οὔτε γάρ ἡγοῦμαι τούτους αἰτίους εἶναι τῶν γιγνομένων, σύνοιδά τε τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἥκιστα χαίρουσιν ταύτῃ τῇ καταστάσει, δι' ἣν ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν ταῖς ἀκολασίαις ταύταις διατρίβειν· ὥστ' οὐκ ἂν εἰκότως τούτοις ἐπιτιμῶν, ἀλλὰ πολὺ δικαιότερον τοῖς ὀλίγῳ πρὸ ἡμῶν τὴν πόλιν διοικήσασιν· ἐκεῖνοι γάρ ἦσαν οἱ προτρέψαντες ἐπὶ ταύτας τὰς ὀλιγωρίας καὶ καταλύσαντες τὴν τῆς βουλῆς δύναμιν. ἥς ἐπιστατούσης οὐ δικῶν οὐδ' ἐγκλημάτων οὐδ' εἰσφορῶν οὐδὲ πενίας οὐδὲ πολέμων ἡ πόλις ἔγεμεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡσυχίαν εἶχον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας εἰρήνην ἦγον. παρεῖχον γάρ σφᾶς αὐτοὺς τοῖς μὲν Ἑλλήσιν πιστούς, τοῖς δὲ βαρβάροις φοβερούς. τοὺς μὲν γάρ σεσωκότες ἦσαν, παρὰ δὲ τῶν δίκην τηλικαύτην εἰληφότες, ὥστ' ἀγαπᾶν ἐκεῖνους, εἰ μηδὲν ἔτι κακὸν πάσχοιεν. τοιγάρτοι διὰ ταῦτα μετὰ τοσαύτης ἀσφαλείας διῆγον ὥστε καλλίους εἶναι καὶ πολυτελεστέρας τὰς οἰκήσεις καὶ τὰς κατασκευὰς τὰς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἢ τὰς ἐντὸς τείχους, καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν μὴδ' εἰς τὰς ἐορτάς εἰς ἄστὺ καταβαίνειν, ἀλλ' αἰρεῖσθαι μένειν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς μᾶλλον ἢ τῶν κοινῶν ἀπολαύειν.

Λεξιλόγιο

ἥκιστα= ελάχιστα

ἐπιτιμῶ= επιβάλλω ποινή σε κάποιον, κατακρίνω

ἐπιστατῶ= ἔχω την εποπτεία

γέμω= εἶμαι γεμάτος

τοιγάρτοι=επομένως πράγματι

1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «Καί μηδεὶς οἰέσθω... ἀκολασίαις ταύταις διατρίβειν.»

Μονάδες 10

2. Ποια ήταν τα οφέλη της πόλης όταν ο Άρειος Πάγος είχε αυξημένες αρμοδιότητες;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:
έχοντας: δεύτερο πρόσωπο της ευκτικής του Αορίστου Β΄
τοῖς πλείστοις: τη δοτική του ενικού στο συγκριτικό βαθμό
ἐπιτιμῶν: τρίτο πληθυντικό της οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή
τήν πόλιν: τη γενική του ενικού
πάσχοιεν: απαρέμφατο Αορίστου Β΄
αἰρεῖσθαι: τον ίδιο τύπο στον Αόριστο Β΄ της Μέσης φωνής

Μονάδες 06

4. Να μεταφέρετε τους κλιτούς τύπους της παρακάτω πρότασης στον άλλον αριθμό:

παρεῖχον γάρ σφᾶς αὐτοὺς τοῖς μέν Ἑλλησιν πιστοὺς

μονάδες 04

5. Να χωρίσετε σε προτάσεις την παρακάτω περίοδο και να τις αναγνωρίσετε:
«ὥστ' οὐκ ἂν εἰκότως τούτοις ἐπιτιμῶν, ἀλλὰ πολύ δικαιότερον τοῖς ὀλίγῳ πρό
ήμῶν τήν πόλιν διοικήσασιν·»

Μονάδες 03

6. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους:

αἰτίους, δι' ἣν, ἅπαντας, τῶν πολιτῶν

Μονάδες 04

7. Να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση:

οἱ προτρέψαντες

Μονάδες 01

8. Να μεταφέρετε την παρακάτω πρόταση στον πλάγιο λόγο χρησιμοποιώντας την εξάρτηση που σας δίνεται: «ἡγοῦμαι τούτους αἰτίους εἶναι τῶν γιγνομένων»
Οὗτος εἶπον...

Μονάδες 02